

Razrada #1 - Pano sa pričom o maršruti

Preporučeno za uzrast 6 - 18 godina

UVOD

Formiranje „priče na panou“ o maršruti, kojom se prolazi tokom faze istraživanja, olakšava proces analize i kritičkog mišljenja o vrednovanju prostora.

„Pano sa pričom o maršruti“ je grafičko „pričanje“ doživljaja. Nastaje crtanjem mapa, a na mapama se raspoređuju najznačajniji elementi koji su karakteristični za posmatrani prostor i zapisuju vrijednosti koje ovi elementi posjeduju.

Grafički prikaz maršrute („Pano sa pričom o maršruti“) nastaje od diskusije, analiziranja i tumačenja prirodnih vrijednosti koji se odnose na ocjenu onog što smo posmatrali tokom istraživanja. „Pano sa pričom o maršruti“ tako ima ulogu vizuelnog, grafičkog i konceptualnog vodiča i podrške za razvoj različitih faza procesa obrade.

Ključna pitanja	Ciljevi učenja	Aktivnosti tokom učenja	Rezultati
<ul style="list-style-type: none">• Koja mjesta i elementi na putanji su za vas najslikovitiji i zašto?• Koji od uočenih elemenata se mogu smatrati prepoznatljivim za taj prostor i zašto?• Koje vrijednosti – pozitivne i negativne – mogu biti pripisane ovim elementima i zašto?• Kakve veze postoje između ovih i ostalih elemenata koji karakterišu prostor?	<ul style="list-style-type: none">• Razviti vještinu generalizovanja i korišćenja informacija sakupljenih tokom terenskog istraživanja.• Razviti vještinu prezentovanja prostora i elemenata koji ga karakterišu.• Razviti vještinu prepoznavanja, u posmatranim elementima, pojedinih vrijednosti (ili „nedostatak“ vrijednosti) za dati prostor.• Naučiti kako izraziti kriterijume ocjenjivanja koji se	<ul style="list-style-type: none">• Razrađivanje rezultata posmatranja: crtanje mapa.• Obradivanje i diskutovanje vrijednosti prostora analiziranjem i upoređivanjem različitih mišljenja.• Konceptualizacija elemenata prostora vrednujući ih sumiranjem tokom pisanja.	<ul style="list-style-type: none">• Mapa mjesta („topografska mapa“).• Tabela sa „vrijednostima“ i „nevrijednostima“• Sumarna mapa prostora koji je istraživao sa upisanim komentarima, zalijepljenim fotografijama i predmetima prikupljenim na terenu.

	zasnivaju na fizičkom i funkcionalnom izgledu prostora, na stepenu njegove nepromjenjivosti ili promjena elemenata koji ga čine, kao i na njihovim međusobnim odnosima.		
--	---	--	--

OPIS:

UVOD

Vježbanje je napravljeno kao tročasovna aktivnost koja se odnosi na ponovnu obradu podataka koji su prikupljeni tokom istraživanja terena. Realizuje se analiziranjem i konceptualizacijom („mapiranje mjesta“), procjenjivanjem („pozitivno i negativno“) i vraćanjem na rezultate („vizuelno sumiranje“). Ove aktivnosti su razvijene tokom diskusije i upoređivanja smišljenih sa ciljem da se učenici/ce osposobe za diskusiju, interakciju i sumiranje, kao i da se kod njih razvija razumijevanje prostorne kompleksnosti koju može imati data generalna vrijednost (*Razmjena iskustva: Vrijednosti prostora 4. 1. 2.*). Prve dvije aktivnosti učenici/ce razvijaju zajedno, dok se za treću dijele u grupe.

Nastavnik/ca ima ulogu pomagača, opisuje početak svake aktivnosti, ciljeve, metode rada i očekivane rezultate. Na kraju, učenici/ce ukratko izložu rezultate diskusije.

ZADATAK

AKTIVNOST 1: Mapa mjesta

Šta je potrebno da uradimo?

Učenici/ce na bijelom papiru prave skicu topografske mape, koja predstavlja maršrutu prethodne faze istraživanja, i na njoj bilježe najznačajnije elemente i njihove posebne karakteristike.

Tokom crtanja skice učenici/ce mogu pogledati šta su zapisali u notesima i fotografije koje su napravili na terenu.

Kako da to uradimo?

Ove aktivnosti se realizuju kroz niz vježbanja:

- Skiciranje mape

Prvi korak se sastoji u skiciranju mape na bijelom papiru. Mapa se pravi isključivo na osnovu zapažanja sa terena i kratke grupne diskusije. Nije neophodno da mapa ima sačuvane proporcije prostora, ali je veoma vazno da učenici/ce prezentuju tok aktivnosti i da na najgrublji način odrede konturu mape i pozicije mjesta. Nastavnik/ca pita samo jednog/u učenika/cu (kojeg/u su učenici/ce izabrali/e za vođu grupe ili predstavnika/cu) da markira početnu i završnu tačku putanje. Zatim traži od svih učenika/ca da se prisjete najznačajnijih djelova prostora na putanji i da ih objasne drugovima u razredu. Poslije diskusije o ključnim djelovima na putanji, vođe grupa ih crtaju na pravom mjestu na mapi maršrute. Tako prostori sačinjavaju i dijele maršrutu na niz segmenata (na primjer trg, otvoreni prostor ispred crkve, javne bašte, šume i tako dalje).

- Prepoznavanje elemenata i davanje imena

Cilj sljedećeg vježbanja je da se doda još jedan, više konceptualan i analitičan nivo za maršrutu - „pano sa pričom o maršruti“. Ovo obuhvata određivanje karakteristika elemenata i različitih djelova prepoznatih na ruti, kao i posmatranje i zapisivanje koje je napravljeno tokom istraživanja terena.

Svaki/a učenik/ca daje svoje predloge i razmatranja. Cilj ove diskusije jeste da učenici/ce međusobno razmijene razloge svog izbora elemenata i glavnih karakteristika kojih se sjećaju (pozitivne i negativne, ljepote, istorijske zgrade, parkovi itd.), kao i da se odredi ime za svaku grupu elemenata i zatim napiše na stikeru i zalijepi na određenom mjestu na mapi, na kojem je njihova vrijednost prepoznata. Učenici/ce imenuju svaki segment koji počinje sa identifikovanim elementima i karakteristikama koje ga određuju (termin koji ukratko sažima njihove glavne karakteristike) i zapisuju ih na mapi.

AKTIVNOST 2: Pozitivno i negativno

Šta je potrebno da uradimo?

Nastavnik/ca poziva učenike/ce da diskutuju o kriterijumima koje su koristili za ocjenjivanje pozitivnih ili negativnih vrijednosti elemenata koji karakterišu segmente maršrute. Za ovu aktivnost se koristi sumarna tabela, kako bi se uporedila različita gledišta članova grupa.

Kako da to uradimo?

Napravljenu topografsku mapu zalijepimo na zid i pozivamo učenike/ce da razmatraju i diskutuju mnogo dublje o vrijednostima koje su dodijelili/e pojedinim elementima koji karakterišu posmatrani prostor. Ocjenu pozitivnih i negativnih karakteristika radimo saglasno vezama među različitim elementima i kontekstu u kojem se nalaze. Na osnovu ovih kriterijuma trebalo bi odrediti koja je forma pojedinačnih elemenata, kakva je njihova uloga, ko ih upotrebljava, mogu li se promijeniti tokom vremena, u kakvoj su vezi sa ostalim elementima i slično.

Za pomoć u poređenju crtaju se tabele koje mogu biti popunjene tokom diskusije, zapisivanjem elemenata i uvažavanjem specifičnih vrijednosti, naglašavajući pozitivne sa plavom i negativne sa crvenom bojom. Kroz diskusiju o „crvenim i plavim osobinama“, opšte osobine koje su prethodno dodijeljene, na osnovu iskustva i faza istraživanja, sad su artikulisane mnogo preciznije. Učenici/ce su, takođe, podstaknuti/e da razmišljaju i diskutuju (i ako je neophodno da ponovno razmatraju) i da obrate više pažnje na veze između individualnih vrijednosti i „nevrijednosti“ prostornih elemenata. Način percepcije dodijeljene vrijednosti može se mijenjati u zavisnosti od relacija sa drugim faktorima koji karakterišu

prostor (načini upotrebe, vrste korisnika, funkcije i aktivnosti), ili ciljeva različitih ljudi koji ih mogu razmatrati kao prioritete. Ovaj dio aktivnosti je namijenjen razumijevanju subjektivnosti definisanja vrijednosti i „nevrijednosti“ prostora.

AKTIVNOST 3: Vizuelno sumiranje

Šta je potrebno da uradimo?

U ovoj fazi učenici/ce crtaju novu mapu na kojoj će predstaviti samo jedno mjesto na maršruti koja će grafički i konceptualno sumirati cjelokupni proces razrade koji se odvijao na času. Učenike/ce treba podijeliti u grupe, a svaka grupa treba da predstavi po jedno mjesto posmatranog prostora. Tokom ove aktivnosti učenici/ce diskutuju mjesta koja su predstavili i poslije toga ih stavljaju na mapu po redoslijedu koji odgovara poziciji mjesta na maršruti.

Kako da to uradimo?

Učenici/ce (možda predstavnik/ca grupe kojeg/u su predložili/e učenici/ce ili neko koga izabere nastavnik/ca) na novom listu papira crtaju novu topografsku mapu, koja je prethodno pomenuta, crtajući konturu određenog mjesta i identifikujući različite elemente i imena koja su mu data. Kako bismo pomogli učenicima/ama prilikom crtanja mape, sljedeće instrukcije mogu da budu od koristi - prije elaboracije provjerite prostor na mapi, posmatrajte i upamtite ovu formu, zatim pokušajte da je reprodukujete na različitim nivoima, bez pomoći mape. Nova mapa mora da bude nacrtana u pravim proporcijama i pravilno orijentisana (sjever na gornjem dijelu). U skladu sa razmjerama proporcija nastavnici/ce mogu tražiti od učenika/ca da precrtaju mapu na veći papir od onog koji im je prvobitno dat. Ove aktivnosti mogu biti urađene za znatno kraće vrijeme ako informacije stavljamo direktno na Guliverovu mapu.

Nastavnici/ce daju zadatke učenicima/ama da za svako mjesto izaberu fotografije i objekte prikupljene tokom faze istraživanja i prethodno zapisane definicije i verbalne ekspresije i zalijepe ih na mapi. Ovaj materijal se pozicionira na novoj mapi i do njega upisuju prethodno dodijeljene vrijednosti i označe plavom za pozitivne i crvenom za negativne vrijednosti prostora (*Aktivnost 2*).

Korelacije: Priroda i tehnika, Tehnika i informatika, Likovna kultura, Muzička kultura, Geografija.

Potrebno vrijeme: **Aktivnost 1:** 180 minuta; **Aktivnost 2:** 60-120; **Aktivnost 3:** 60-180 minuta (vrijeme zavisi od uzrasta i vještina učenika).

Resursi: Tri tabaka bijelog papira (70 x 100 cm ili 100 x 100 cm); crni, crveni i plavi flomasteri; plavi i crveni papir; makazice; lijepak; stikeri raznih boja; odštampane fotografije snimljene tokom istraživanja terena; fotokopir...

Napomene: Aktivnosti koje su ovdje predstavljene biće korišćene kod razmatranja rezultata istraživanja **1** (*Crveno i plavo. Kritičko posmatranje*) i **2** (*„Korisne“ fotografije, „Strpljivo“ posmatranje*); i kod Istraživanja **4** (*Priroda tijela kao prvog prostora koji zauzimamo*).

Variable: Ako učenici/ce nemaju razvijenu sposobnost crtanja (uzrast od 6 do 10 godina), ili ako smo skratili vrijeme za neku, ili svaku, od aktivnosti, možemo upotrijebiti Guliverovu mapu kao pomoć tokom realizacije aktivnosti 3.

Znanja koja se prethodno zahtijevaju od učenika/ca:

Učenik/ca treba da:

- zna da napravi kompletno istraživanje terena, vodi zabilješke, fotografiše i prikuplja predmete;
- crta i ima sposobnosti da nacrtá mapu;
- datu temu/predmet poveže sa vrijednošću prostora koji istražuje;
- koristi kartu na elementarnom nivou.

Očekivanja od učenja:

- Razviti sposobnost crtanja prostora (različitog nivoa detaljnosti u zavisnosti od uzrasta učenika/ca).
- Razviti sposobnost izražavanja i argumentovanja kritičkog procjenjivanja.
- Razviti sposobnosti sažimanja, razmatranja i klasifikovanja.
- Razviti sposobnosti za diskusiju i rad sa drugima.

Reference: Pogledati opštu bibliografiju.

Domaći zadaci: Domaći zadaci koji se odnose na ove aktivnosti mogu biti:

1. Zadati analogno vježbanje kao što je urađeno na času, ali za prostor koji je veoma dobro poznat učenicima (na primjer put od kuće do škole ili neki drugi prostor koji oni vole). Sve pripremne faze za istraživanje su izbjegnute zato što učenici datí prostor dobro poznaju. Učenici ponavljajući eksperiment mogu uključiti roditelje ili raditi u grupama domaći zadatak.
2. Zadatak može uključiti istraživanje jednog pozitivnog ili negativnog istorijskog događaja. Istraživanje može obuhvatiti nešto što se desilo u prošlosti ili predviđanje nekog budućeg događaja i može biti urađeno upotrebom udžbenika, novina, Interneta, pričanjem sa nekim članom porodice, ljudima koji su živjeli ili još uvijek žive na tom prostoru, naučnicima i sl.

Zapažanje nastavnika/ce: